

Aiudul

EXEM-
PLARUL

2

L E I

Abonament:
120 Lei. anual; 60 Lei pe 6 luni.
Publicăm anunțuri și reclame.

CULTURAL, ECONOMIC, SOCIAL ȘI POLITIC INDEPENDENT
Apare săptămânal. — Redactor: OCT. LUPEANU.

Redacția și administrația:
Strada Mihai Viteazul No. 1.
— Casina Română —

Către D-nii învățători, preoți și notari din comunele Plasei Aiud.

Se impune ca o datorie națională a înviora viața românească, a intensifica manifestările ei și a româniza în cadrele legalității toate rezolvările orașului Aiud, centru de plasă, pentru a-l aduce la omogenitate cu organismul românesc al regiunii de azi.

Intensificarea vieții românești, pentru care luptăm și ne străduim în coloanele săptămânale ale acestui organ de presă, reclamă sprijinul oamenilor de bine, pătrunși de patriotism neșovăitor și dragoste de neam.

Făcând apel la cărturarii comunelor împrejurătoare și aparținătoare Aiudului prin administrațiile rânduiești, suntem convinși că importanța covârșitoare a unui săptămânal românesc în această plasă este just și înfălegător apreciată.

Vrem să înregistrăm fidel în coloanele ziarului nostru toate evenimentele de seamă, toate manifestările românești și toate strădaniile spre progres ale plasei.

De aceea cerem stăruitor concursul colaborator al cărturarilor comunelor noastre, rugându-o să ne semnaleze tot ce în viața și frământările comunelor se dăpână și țese în legătură cu obștescul interes.

Am afișat în fruntea ziarului o inde-

pendență politică, de care ne vom ține cu dârzenia neșovădnică a strădaniei spre pace și bună învoire. Suntem hotărâți a nu porni discuții pe chestiuni de convingeri, obișnuindu-ne a respecta în mod civilizată părerile fiește căruia.

Deci oricine se poate apropia de noi cu toată încrederea.

Dnii Învățători, Preoți și Notari la cari facem apel îndrăgii de înfălegătorul indemn al Revizoratului, Protopopiatelor și Prefetului, sunt stăruitor rugați a ne sprijini în această acțiune românească, pe care am pornit-o dându-ne concursul larg și binevoitor al voinei și puterii Lor.

REDACȚIA.

NON POSSUMUS

— Pe marginea articolelor d. Bethlen —

La Crăciun, d. Bethlen a publicat în marele cotidian unguresc „Pesti Napló“, officiosul Ligei revizioniste dela Budapesta, un articol, în care încerca să dovedească posibilitatea unei apropieri politice între România și Ungaria. În numărul de Paști al aceluiași cotidian, d. Bethlen revine asupra problemei cu noi argumente.

D. Bethlen crede, că între România și Ungaria s'ar putea încheia un tratat analog cu tratatele încheiate între România și Jugoslavia, Germania și Polonia, Jugoslavia și Bulgaria și Italia și Jugoslavia. Bazele tratatului ar fi, pe deoparte schimbarea concepției Ungariei despre actualitatea luptei diplomatice pentru interpretarea art. 19 din Pactul Societății Națiunilor și obligația Ungariei de a nu redeschide lupta pe tim-

pul duratei tratatului, iar pe de altă parte acordarea și asigurarea de favoruri minorității ungurești din România.

Ceea ce oferă d-l Bethlen nu este echivalent cu ceea ce a oferit și a dat România, Bulgaria și Italia Jugoslaviei. Toate acestea state au recunoscut actualele frontiere ale Jugoslaviei obligându-se să le respecte; iar în ce privește tratamentul minorităților s'a stipulat egalitatea reciprocă.

Egalitatea de tratament a minorităților este o foarte importantă concesie, pe care au făcut-o Italia și Germania, state, cărora nu le-a fost octroiât tratatul minorităților.

Dl. Bethlen caută posibilitatea unei apropieri între România și Ungaria, două state, cari în toate timpurile s'au dușmănit și ne propune un târg, pe care

Cioncu.

Dece-i zicea Cioncu, era o poveste ce-o știau până și copiii care-l cunoșteau ca pe-un cal breaz. Nu-i prea venea lui la socoteală s'o povestească, dar pân'la urmă tot se ndupleca s'o spună, numai de dragul înfloriturilor ce le adăuga de fiecare dată. Era o întâmplare care-l făcuse să-și piardă un deget, numai din vina minții lui proaste și pe care a regretat-o toată viața.

Pe vremea aceea, nu fiecare flăcău era luat în cătane. Dar din fiecare casă trebuia să meargă unul să slujască la împărat și când erau mai mulți frați se alegea de obicei cel mai mare, sau cel mai desghetat dintre ei.

Cioncu al nostru căreia îi ziceau Ionaș mai avea un frate ceva mai mic, Lica, dar cam sărac cu duhul și tare lăntălau. Pe când Ionaș era deștept și știa multe, căci toată ziua era pela popa prin ogradă, unde-i mai vedea pe domnișori citind gazete, și-i întreba de câte'n lună și'n stele. Și-afară de asta, nici un fecior din sat nu știa atâtea povești și cântece și comedii, de numai el ținea răsul la șezători cu gura lui. La treabă, nu-i vorbă nu se prea îndemna Ionaș, că mai mult folos aveau bătrânii de Lica, cât era de prostănac. Dar lui Ionaș, tare-i părea rău să se despartă de șezători, de codanele din sat, de Moloseghul de lângă Murăș, unde se scâldea de când făcuse ochi, de casa popii de peste drum și de toți oamenii din sat, pe la care-și purta în fiecare zi sacul cu povești și cu minciuni.

Și ce s'a gândit el? Cum să facă, cum să dreagă să scape de oaste și să-l ia pe frate-său pe Lica tontu. Și ntr'o bună zi, numai ce s'a dus Ionaș în șură, a pus degetul arătător dela mâna dreaptă pe buturugă, a luat cu stânga săcurea, și-a făcut cruce cu limba'n ceriu gurii, a închis ochii și... hârști, peste deget. A căzut degetul, dar a căzut și flăcăul alături de buturugă.

L-a găsit mai târziu lelea Ana, maică-să, l-a căinat și l-a oblojit, cum a știut ea mai bine cu oblojeli și cu ierburi, cum a învățat-o baba Părasca doftoreasa satului.

Și așa l-a luat pe Lica, ca unul ce era teafăr, și nu-i lipsia tocmai degetul cu care trebuia să apese pe trăgaciul puștii.

Satul a răs de el, până când unul i-a strigat în batjocură: „Măi Cioncule.“ Și Cioncu a rămas. Aproape că uitase lumea cum îl cheamă. Dar lui după câțva timp a început să-i pară rău, mai ales când a aflat câte lucruri au învățat ceilalți în cătanie. Și-l vedea pe tontu Lica, cât era de prost, că tot prinsese ceva învățătură de carte în cei trei ani de oaste. Și tare-l mai trăgea inima de-atunci spre armată, dar era prea târziu. Dar își mai alina năcazul, căci dela o vreme cum se topia zăpada, o pornia pe jos, cei vreo zece-doisprezece kilometri, până'n capu Aiudului, unde făceau cătanele „izițir“ cum zicea el, și-acolo stătea Cioncu de dimineața până seara de se uita la soldați, și când scăpăta soarele o pornia înapoi spre satul lui.

Și se lăuda și nu fără dreptate, că știe mai bine să facă „habtach“ și celelalte mar-

feturi ale cătăniei decât fratele-său și ceilalți flăcăi, pe care-i munciseră trei ani, căprării și vagmiștri din slujba împăratului. Și-i pune pe cei proaspăt sloboziți din oaste, cari nu uitaseră încă regulele cătănești, să-i comande și el mărșăluia și făcea la habtacuri, spre veselirea domnișoarelor celor mici a popii, ba chiar ș'a Sfintiei sale și a domnișorilor mai mari, când veneau vara acasă de prin Blaj ori de prin Pesta pe unde erau la învățătură. D'apoi când s'a însurat Cioncu, iarăș a fost o istorie, că nu era el omul, care să facă toate pe măsura celorlalți.

Din satul lui, fetele mai avute, nu s'ar fi dus după el, căci n'avea nimic în bătaură și nici vestit de harnic nu era. Fala lui nu era decât hainele cele mândre ce le purta la joc, „ponturile“ cum numai el știa să facă și strigăturile și chiuiturile cum nu știa nimeni în sat. Dar pentru atâtea scofală un gospodar mai chiabur, nu și-ar fi dat fata după el.

Numai Maria lui Lazăr, zis Boancea, l-ar fi luat bucuros, că-i era drag și cum era cam de capul ei, nu prea i-ar fi păsat de sfatu taică-so și de vorba cumetrelor. Ionaș mai fusese'n vorbă cu ea, dar vezi că lui i-ar fi trebuit una mai bocotană, că tare i-ar fi plăcut să se trezească dintr'odată cu ceva vite'n grajd și cu perinele de zestre până'n grindă. Și Maria, săraca o fată măruntică, dar iute și harnică de nu-i găseai pereche, n'avea nimic afară de câteva căprițe și vrednicia și meșteșugul ei la țesut și la toate cele ce face o femeie.

Și-asa Cioncu, s'a gândit la alte sate,

nici un guvern român nu-l va putea accepta. Prețul ar fi un tratat al minorităților, pe care România l'ar încheia cu Ungaria.

Dacă în vederea unor anumite promisiuni, cari nu s'au realizat, am semnat un tratat al minorităților, care aduce grave prejudicii suveranității naționale prin acceptarea unui control al Societății Națiunilor, orice om de bună credință va conveni, că nu este acelaș lucru să admii controlul unei Instituții internaționale, al cărui membru ești și tu sau al unui stat terț, care până acum și-a fost cel mai înverșunat dușman. Apriori putem afirma că Ungaria niciodată nu va fi satisfăcută de executarea tratatului, pentru că ea nu urmărește realizarea unui mai bun tratament al minorității ungurești dela noi, ci menținerea spiritului iredentist prin faptul că ea dorește să apară în fața conaționalilor săi ca binefăcătoarea și apărătoarea lor. Ori tocmai aici rezidă primejdia pentru stat, pentru că minoritățile trebuie să ajungă la convingerea, că tot binele și toată dreptatea vine numai dela statul român.

Un tratat cu Ungaria va zădărnici pentru totdeauna consolidarea statului nostru prin asimilarea minorităților. Actualul tratat al minorităților neopunându-se asimilării pacifice, dă loc speranței că minoritățile prin învățarea limbii de stat și prin conveșuirea îndelungată vor dispărea fără urmă în sinul poporului majoritar și astfel s'ar ajunge la adevăratul stat modern bazat pe principiul naționalității. Rostul actualului tratat al minorităților nu este altul decât facilitarea dispariției minorităților prin un proces de asimilare lent și natural, pe când un tratat cu Ungaria nu ar urmări alt scop, decât împiedecarea asimilării, ca la un moment dat să se încerce reconstituirea Ungariei în vechile ei frontiere.

În lumina aceasta, articolele D-lui

Bethlen nu însămnază o renunțare la revizuire ci o schimbare de tactică. Se pare că dl. Bethlen s'a convins, că nici azi, nici în viitorul apropiat nu este posibilă o revizuire a frontierelor în favoarea Ungariei și crede că prin schimbarea de tactică va putea adormi vigilența Ligei Antirevizioniste și va putea anihila marea sa operă, concretizată în curentul naționalist, care tinde la eliminarea minorității ungurești din viața politică și economică a țării.

Constituția, legile țării și actualul

tratat al minorităților sunt suficiente pentru protecția lor și generozitatea noastră față de ele nu va cunoaște margini, dacă vor și să se încadreze în ritmul vieții noastre de stat și naționale.

Un tratat cu Ungaria, așa cum e preconizat, este și inutil și primejdios și cu toate că dorim să trăim în bună pace cu Ungaria, ceea ce atârână numai și numai dela ea, totuși Liga Antirevizionistă nu poate da d-lui Bethlen decât un singur răspuns: Non possumus.

Dr. Ion Băltariu.

Cronica forestieră.

Se distruge cea mai frumoasă podoabă a țării: pădurile.

„Cine pune seculă în tulpina unui arbore, să nu uite că progătește sticriul agriculturii”. FERDINAND I.

Codrul a fost cel dintâi tovarăș de suferințe a omului pe pământ. Omul primitiv și-a găsit, în sânul pădurii, alături de alte animale, atât adăpostul cât și hrana necesară.

Odată cu epoca în care omul a început păstoritul și agricultura, s'a început și ofensiva pentru exterminarea pădurilor, care spre regretul nostru se continuă și azi, mai ales la noi în țară.

În fiecare an, Statul, comunele, diferite instituții publice și de binefacere, cum și mulți proprietari mari și mici, exploatează anual zeci de mii de hectare de pădure, fără ca regenerarea suprafețelor tăiate să fie complet asigurată.

Dacă eventual nu se îngrijește natura ca să refacă pădurea, atunci vine serviciul silvic cu plantații făcute cu cheltueli mari, pentru ca în proxima vară, toată opera să fie distrusă de cirezile de vite ale populației inconștiente dela sate. Peste câțiva ani, în locul pădurii falnice apar torenți și râpi prăpăstioase, cari stau ca o pecingine pe obrazul țării și rânjesc trecătorului ca niște cadavre sinistre. Nici chiar silvicultorii n'au pretenția ca pădurea să acopere terenuri cari sunt bune pentru agricultură, dar s'a distrus prea mult, s'a distrus pădurea și acolo, unde solul de sub ea nu putea da nimic agriculturii.

Constatăm cu regret, că la opera de distrugere a codrilor noștri au contribuit toate partidele politice, cari s'au perindat la cârma țării dela 1927 incoace. Guvernele țării fiind emanația acestor partide, pentru a-și asigura popularitatea și votul țărănilor noștri și după plecarea dela putere, în fiecare an au amnestiat amenzele silvice, făcând din populația satelor noastre un mare număr de delincvenți de meserie și cei mai înverșunați dușmani ai pădurilor. Deci pe deoparte cheltuim sume fabuloase pentru legarea și corectarea torenților și locurilor sterile, iar pe de altă parte omul nostru politic încurajează distrugerea prin acțiunea sa demagogică.

Iată ce spune în această cauză dl. Panfil Șeicaru într'un articol din „Curentul”, cu data de 24 Martie a. c. „Termita politică este ea stranie, nu are decât la figurat caractere de insectă și ades de insectă parazită: dar produce asupra pădurilor aceleași devastări, ca și termita cea adevărată”. Și pentru ca să ne justificăm afirmațiile dăm aci câteva date elocvente:

În anul 1925, Ocolul silvic Aiud care administra atunci 107 comune, cu păduri, n'a avut decât 175 cazuri de delict silvic: În 1927, după prima amnestie, a avut 1350, iar în anul 1935, după 10 amnistii, numărul delic-

unde să nu-i cunoască nimeni sărăcia și nu s'a mulțumit cu cele din jur, ci până'n Băgău a venit la joc într'una din Dumineci. Și mi s'a prins în joc și-a intrat în vorbă, cu cea mai frumoasă fată de-acolo și pe care-o văzutu-mai gătită și cu mai mulți taleri la gât. Fata nici ea nu se dădea 'ndărât, că de urât nu era urât și era fercheș îmbrăcat și juca de-i tăia pe toți flăcăii din Băgău.

N'a stat mult pe gânduri, până să vorbiască cu părinții fetei și s'au înțeles ca pe Dumineca viitoare să meargă cu toții, la el în sat, „la vedere”.

Dar la Cioncu, ce să vadă! Bătătura goală și câteva găini golașe și flămânde, trăind mai mult din ce scurtau prin mijlocul drumului și din mila Domnului.

Însă pentru atâta lucru, nu vroia el să lase să-i scape bunătate de fată și de zestre din mână.

Și s'a apucat omul nostru în Dumineca hotărâtă, s'a sculat cu noaptea'n cap, și-a măturat prin ograda, cum numai fusese de când murise bătrânul și se'nsurase Lica tontul, de plecase la casa nevastăii.

Iar ca să nu fie prea gol locul, sări pârleazul la Chimu și-l rugă să facă bine să-l împrumute cu carul lui, că tot îi zi de sfântă Duminecă și nu-i trebuie. Se miră omul, că ce poate face cu carul când el n'avea vite nici de fel, dar îl dădu, ba-i mai și ajută să-l tragă pân'acasă.

Apoi se ferchezui frumos, puse pe măcăsa să facă niște plăcinte pentru oaspeți, trimise un țânc de pe uliță la crișmă după niscaiva vinars și se-apucă de așteptat.

Se vede însă că nu-i era lui dat să se'nscurească cu Băgăienii că aștepta și aștepta, tot golind câte-un pahar, zi de vară până'n seară, dar socrii să vină, nici poveste.

Pasă-mite mai întrebaseră oamenii de unu de altu și se găsiseră vreunii să-i spună căci vestea rea cine n'o știe, că ginerele nu-i cum s'arată și că nu-i harnic la treabă cum era vorba la joc.

Ailaltă Duminecă, nu tocuse încă la liturghie, când flăcău era'n Băgău, la casa socrilor.

„Apoi, îi spuseră aceștia, cam zâmbind pe sub mustață, am fost până'n deal la voi și-am văzut destul de acolo, n'am mai avut trebuință să mai scobrim și'n vale”.

A trebuit Cioncu să-și mute gândul dela fată. Dar lui tot i-se părea că nu-i lucru curat, că trebuie să-i fi făcut cineva farmece, de nu-i mergea pe gândul lui. Și cine putea să fie, dacă nu Maria lui Boancea pe care-o lăsase. Și mai vorbeau și cumetrele c'ar fi fost fata pe la o țigancă vrăjitoare, ce trăia pe-atunci prin Aiud, de i-a făcut vrăji să nu se mai poată deslega de ea cât o trăi.

Cioncu credea și nu credea, până ce într'o noapte, se pomeni călare pe-un mătu-roiu, cel purtă și-l învărti, de i se făcuse părul măciucă, și'nlemnise de nici cruce cu limba'n gură, nu putu să-și facă, ca să piară necuratu. Iar după vreun ceas îl trânti drept în poarta Mariei lui Boancea.

După pătăria asta, se duse și el la vrăjitoare să-l deslege de vrăji. Dar țigancă nu putea să-i fi dat marea cu sarea căci farmecele le'nropase fata și dela ea nu era chip să-i scoți din gură locul unde le-ascusesse. Și câtă vreme erau în pământ după toate rânduilele vrăjitoarești, nu se putea deslega nimic.

A văzut Cioncu, cumcă n'are n'coto și-a luat-o pe Maria, și nu-i vorbă, trauu prea bun n'au dus ei, dar n'avea de ce se plânge de nevestă, că era harnică de n'o ținea locul și nu țesea nimeni pânzătură ca a ei și nici că-

măși mândru cusute ca din mâna ei, n'u eșiau din mâna niciunei femei din sat.

Când o auzea pe vecina Saveta, laudându-se cu averea ei, ieșia Maria la gard și-i striga să-i mai închidă gura:

„Taci, Savetă hăi, c'asa cămașă ca pe bărbatu tău în zi de sărbătoare, eu nu i-aș da lui Ionaș al meu, nici să meargă la pădure!”

Și vecina țacea chitic, că nu era vrednică nici pe jumătate ca Maria.

Mai mult avea ce se plânge ea de Cioncu, căci nu-l putea nici decum scoate pe câmp la lucru și nu-i plăcea numai să stea de povești și de minciuni, de trebuia să le aibă grijă de bruma de cucuruz, neamurile din partea nevastăii.

Îi mai băgau aștia câte-o leacă de vină, dar el le vorbea numa'n pilde, și-așa de șugubăț, de le trecea mânia cât ai clipi din ochi.

Numai, lelea Maria, Cionculeasa, cum îi ziceau oamenii, îl tot bombănea și-l sfădea toată ziua robotind pe lângă casă. Dar el nu prea le pune la inimă, ci făcea ce făcea și trecea drumul la popa, unde-l aștepta porția de băgău și răsul domnișorilor.

Și-așa a trăit și-a'n bătrânit Cioncu, prin ograda popii căci îl iubeau copiii nevoe mare. Ba domnișoarele, nici când se făcuseră mari de măritat nu-l lăsau fără băgău, pe care-l adunau cu grijă din pipa de spumă a Sfinției sale, pentru poveștile, știrile și snoavele de care-i era plină gura lui Cioncu în orice zi a săptămânii ar fi fost.

Nu era lucru întâmplat în sat pe care el să nu-l știe. Și nu era nimeni, care să le povestească cu atât haz ca el și să știe să scoată din fiecare fapt, cât de mic, partea plină de haz și de înțelepciune a lucrului.

telor s'a ridicat la 3000, afară de cele nedescoperite și cele tranzonționate între părți cari de semenea se ridică la 3000 de cazuri.

Statisticile ne arată că în țara întreagă situația delictelor este la fel.

În fața acestor date, orice comentariu este de prisos și avem tot dreptul să ne îngrijorăm. Spiritul de distrugere pentru arbori este deopotrivă desvoltat la țărani cât și la orașeni. Țăranul nostru simte un mare deliciu când își înfige securea fără nici un rost în trupul celui mai frumos arbore din pădure și nu-i pare rău dacă pentru totdeauna a distrus o plantație, dar să-și vadă vitele sătule.

Orașenii, afară de un mic procent de oameni bine crescuți simt o mare plăcere să-și incrusteze numele în scoarța arborilor de ornament depe străzi și din parcuri și să le rupă florile acestora pentru împodobirea locuințelor. Ce bine ar fi să imitam pe Suedezi și Norvegieni, cari atunci când tae un copac duc sămânță și-o seamănă să crească altul în loc și pe Germani, cari atunci când fac excursii nu lasă în pădure nici măcar ambalajul mâncărilor.

Dacă am face și noi la fel, s'ar mai potrivi vechiul dicton: „Codru-i frate cu Românul”.
Ion Clunganu.

Isus, care ne învață să iertăm toate pentru Înviere, — vă iertăm și vă zicem la bună vedere pe altă dată! când poate n'o să vă mai ascundeți de noi!

Aiud, la 5 Aprilie 1937.

Ioșif Herdea
președ. cerc. cult. inv. Aiud.

Reforma Agrară în Gârbova de Jos.

România Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Comitetul Agrar secția Transilvaniei Nr. 4200. 7 Martie 1927. Domnilor Delegați Agrari ai comunei Gârbova de Jos p. u. Aiud jud. Alba. Avem onoarea a vă aduce la cunoștință că comitetul Agrar deliberând asupra cererii de revizuire a dosarului No. 11085/192 a Văduvel Mihály Müller și conșoții, referitoare la moșia din comuna Gârbova de Jos și Siremeș — respinge ca neintemeiată cererea de revizuire, iar hotărârea de expropriere a comisiunii județene Alba Iulia cu Nr. 1354 din 12 Sept. 1923 o menține în totul. Organele de execuție ale Comitetului Agrar au primit cuvenitele ordine pentru conformare, Secretar general s. s. Șeful secției s. s.

Rândurile acestea cuprind în transcriere un act original de mare importanță, care aruncă o lumină limpede asupra felului cum s'a făcut improprietărea în comuna Gârbova de Jos. Românul l-a prezentat cu grijă mare despăturându-l din forma zdrențuită în care se găsește după atâta cât a fost purtat pe la cele instanțe și foruri, fără însă a obține vreodată ceva. Încercăm a da unele lămuriri asupra faptului ce se cuprinde în prețiosul act original.

Familia Müller a domnului avocat din Aiud, Müller Jenő avea și în hotarul comunei Gârbova de Jos o moșie de circa 92 jugăre, care prin o hotărâre a comisiei agrare județene a fost în întregime expropriată, pentru a se împărți celor după lege înprețățiți la improprietărea. Numita familie avea moșii și pământuri în multe comune și în baza legii avea dreptul a-și rezerva 220 jughere în total, ceea ce a și făcut păstrându și la dorință întreagă aceasta cotă în hotarul comunei Teiuș.

Deci și moșia din Gârbova de Jos, precum și din alte comune după lege cădeau sub expropriere.

Cum înțelegem din actul de mai sus dl. Müller a făcut la București cerere de revizuire asupra averii din comuna noastră, dar comitetul agrar al Ministerului agriculturii a respins cererea, menținând în întregime hotărârea de expropriere a comisiei județene.

Mult a încercat proprietarul a-și susține punctul de vedere al revizuirii.

Pânăce în cele din urmă a și izbutit. Ceeace n'a făcut comitetul agrar din București și nici comisia județeană din Alba Iulia, a făcut comisia de ocol, trecând peste toate hotărârile și dărzenia forurilor mai înalte și-a scutit d-lui Müller 65 jughere de pământ arabil din hotarul comunei Gârbova de Jos — pe care-l folosește și azi. Iar bieții români din Gârbova, cari au fost degeaba luați în tablourile de improprietărea și momiți în atâtea rânduri de binefaceri și rosturile naționale ale reformei agrare, stau mâhniiți și nu înțeleg decât un singur lucru; că; nu-i dreptate, nu-i...

■ **Aviz.** Se aduce la cunoștință proprietarilor de Autovehicole, că până la data de 15 I. c. să declare: 1. Cei ce nu au fost impuși. 2. Cei ce au schimbat desinația automobilului (din automobil de piață l-a înscris automobil particular și invers.) 3. Cei ce au înlocuit caroseria, motorul s'au alte, cari duc la majorarea sau micșorarea grăutății automobilului. Proprietarii de autovehicole impuși cari nu au avut nici o schimbare, nu trebuie să facă declarație.

Perceptor:
Oh. Morariu

Împiegat:
L. Lukács

Mulțumim tuturor acelor cari și-au exprimat condoleanțele și au participat la funerariile scumpei noastre soții și rudeni.

FAMILIA SZEIDL.

Conferințele „Astrei”

În cadrul conferințelor organizate săptămânal de către despărțământul Astra-Aiud a vorbit Vineri, 26 Martie D-l Coza Romul despre *cooperafje*.

D-sa, după ce definește noțiunea și sensul cooperafjei, spune că ea s-a născut ca o reacțiune contra individualismului feroce care a dat naștere acelu „homo economicus” al școlii clasice, condus exclusiv de interes și care a avut drept consecință pauperizarea claselor de jos și îmbogățirea celor de sus. Cooperafja având la bază un substrat moral — ajutorarea muncitorilor și umanizarea muncii — a luat un avânt nebănuit. Pe la jum. secolului XIX-lea apare prima cooperativă de consum, a pionierilor din Rochdale-Anglia, la 1844, numărând 28 membri și un capital de 28 Lire. În curând această cooperafje devine renumită și este imitată și răspândită în Belgia, Germania, Franța, Rusia, Italia și Elveția unde 1/3 din populație este organizată în cooperative.

După ce ne arată felurile și organizarea cooperativelor de credit, muncă, producție etc. conferențiarul, pe baze statistice minuțioase și exacte relevă avantajile și necesitatea cooperativelor mai ales în timpuri de depresiune economică.

Vorbind despre mișcarea coop. din România, conferențiarul pomenește ca precursori pe Diamant, Haret, Fotin Enescu, D. Comșa, Mănescu etc.

Astăzi avem peste 12.000 asociații coop. având ca lege de bază pe aceia din 1903, extinsă la 1920 asupra întregului teritoriu românesc.

Ca părți slabe în mișcarea noastră coop. conferențiarul indică:

a) Lipsa de solidaritate a clasei muncitorești, provenită din lipsa de educație;

b) Amestecul excesiv al statului, cu anexa sa — politicianismul;

c) Caracterul exclusiv capitalist atât la participarea cât și la repartizarea beneficului. Termină spunând: „Forța nu stă totdeauna în mijloace proprii de activitate; colosul capitalurilor pus față cu dragostea de progres și lumină a masselor — colosul uman — nu va

mai părea așa de gigant și viitorul persistă în a ne rezerva și surprize, dacă ne gândim că avem o armată de tineri conștienți, dornici de muncă și progres care persistă a activa numai din dragostea de ideal. Conferința a fost viu aplaudată de întreaga asistență.

Nu putem termina fără să remarcăm lipsa oarecum suspectă a publicului nostru, căruia nu i-ar fi stricat să se convingă că tineretul nostru dispune de elemente serioase și onorabile.

Tot în cadrele „Astrei” la 2 Apr. D-ra Șuteu a vorbit despre Ceho-Slovia. În actualele împrejurări nu se putea un subiect mai atractiv. Acum când Belgradul devine teatrul politic unde se pun la cale principiile de bază pentru funcționarea celor două organisme, Mica Antantă și triumful dela Roma care cuprinde pe lângă Italia pe Austria și Ungaria, angrenate în marele tot al Societății Națiunilor. Ca cetățeni ai Micei Înțelegeri suntem dator să cunoștem ceva mai bine Ceho-Slovia și Jugoslavia, țări cu care suntem legați din timpuri îndepărtate după cum ne-a arătat D-ra Șuteu. Într'adevăr n'a fost o mișcare socială sau spirituală care să nu-și fi avut răsunetul și la noi. N'avem decât să călătorim cu gândul la vremea lui Metodie și Ciril, la cea a lui Ion Hus și să observăm că spiritul nostru trecut a fost călăuzit într'o oarecare măsură în direcție de vecinii noștri.

Lecțiile pe care le putem primi dela dâșii sunt egale cu binefaceri de care nu ne dăm seama. Numai gândindu-ne la acțiunea lui Masaryk și Benes pentru dărîmarea Austro-Ungariei și ar fi de ajuns ca să ne-o facă prietenă veșnică; dar ideile actuale care stau la baza acestui stat cel mai modern poate, ca aspect al gândirii politice, având toate libertățile spirituale pe care ni le putem închipui, nu sunt și ele tocmai ceea ce lipsește atâtor state? Este țara unde nevoia de mișcare risipită în sporturi brutale a fost ordonată dându-i se menirea regenerării indivizilor ca trup și suflet și prin ei a Statului în întregime lui. Iată exemplul pe care ni le oferă cunoașterea Ceho-Slovaciei.

Către Români din Gâmbaș

În 4 aprilie a. c. cași altă dată învățătorii din Aiud au ostenit la Gâmbaș ca din învățăturile lor, cu inima curată și plină de dragoste frățească, să vă împărtășească Vouă sătenilor unele povețe privitoare la conducerea economiei și gospodăriei, precum și alte îndemnuri de folos pentru rânduiala căsniciei și a vieții de toate zilele. Cu același gând frumos a obosit împreună cu noi și Dl. medic Dr. I. Oruița, ca să vă deschidă mintea și ochii asupra unor neajunsuri și rele ce bântue sănătatea și puterea voastră trupească și sufletească.

Voi însă deși erați incunoștințați despre venirea noastră atât de învățătorul satului, cât și de preoți și primar, nu ne-ați așteptat și nu ne-ați căutat la școală la ora numită ce vi s'a auunțat — după cum ne-ați așteptat și căutat altădată! Veți putea doar spune că nu-i așa?

Voi frați Gâmbășeni, după eșirea din biserică și după prânzul ce l-ați săvârșit din darul lui Dumnezeu ați luat-o care încotro pe la licitații de lemne, pe la arendări de pășuni și apoi pe la nelipsitele adălmașuri prin crâsmă și pe la casele oamenilor, iar pe noi învățătorii și luminătorii sufletelor voastre ne-ați

dat uitării și ne-ați părăsit, zicând poate în gândul vostru: că doar pe Dumnealor o să-i vedem noi altădată prin Aiud, acum însă să ne vedem de drăguțelă adălmașuri și cinstiri cu păhărelele.

Iar tineretul, mare parte se imbulzia căscând gura pe la jocul consătenilor voștri minoritari.

Ehei frați Gâmbășeni, oare tot așa v'ați fi purtat și dacă s'ar fi vestit venirea unor altfel de nădrăgari, cari cu discursuri și făgădueli nebunești să vă ceară voturile, zicând că vă iartă dările și aruncurile, ori că vă fac cine știe ce alte lucruri! Ori dacă s'ar fi pripășit prin sat nește negustori de miei, sau mai știe eu cel!

Să știți frați Gâmbășeni că pe noi ne-a scârbit și mâhnit purtarea voastră, pe noi cari am venit să vă împărtășim cu învățături și bunuri sufletești. Și ne ziceam întru scârba inimii noastre, că mai mult n'o să vă mai căutam.

Dar, vedeți, noi suntem creștini și fiind în postul mare, când nici să ne uităm către crîsmă n'ar trebui, necum să cântăm în ea, noi învățătorii știm să plinim învățătura lui

Știrile săptămânii

■ **Numire.** Dl. Marian Moldovan inv. un bun și harnic fiu al Aiudului, a fost numit pe data de 15 Aprilie a. c. în postul de învățator la Inchisoarea Centrală din Aiud.

■ **Refacerea șoselei naționale.** Joi, în săptămâna trecută delegatul Direcțiunii Generale a Drumurilor din Ministerul Lucrărilor Publice a examinat în Aiud la fața locului lucrările pregătitoare pentru șoseaua națională. Cu acest prilej din partea orașului s'au arătat cari ar fi dorințele orașului pentruca noua șosea se corespundă și cerințelor locale. Astfel s'a cerut desființarea podului din fața prăvăliei Olteanu, din strada Mihai Viteazul și conducerea apei pe canalul din dosul cazarmei pentru a se îmbunătăți situația canalului din fața Inchisoarei Centrale. S'a cerut plasarea șoselei în piața de cereale astfel ca să fie paralel cu trotuarul existent și alte îmbunătățiri mai mici. Delegatul Ministerului Lucrărilor Publice a promis că se va ținea seamă de dorința autorităților comunale. S'a intervenit pe dealtă parte ca șoseaua nouă se păstreze traseul vechiu, adecă prin fața bisericii catolice.

■ **Serbare școlară în Aiudul de sus** Duminecă, 4 Aprilie a. c., a avut loc în localul școlii primare de stat din Aiudul de sus, o reușită serbare școlară, condusă de harnicii învățători Toma Ionel și Cristea Septimiu. S'au jucat dansuri naționale — fete și băieți — și piese teatrale cu conținut moralizator, care împreună cu admirabilele coruri conduse de D. Toma Ionel, au mulțumit și delectat asistența. Este de relevat mișcarea național-culturală condusă de acești dascăli neobosiți, care — contrar obiceiului — au introdus în comună ședințele artistice culturale.

■ **Pentru munca obștească.** Dl. I. Nistor ministrul muncii și ocrotirilor sociale a întocmit o lege, în baza căreia tinerii premilitari vor fi utilizați pentru munca obștească. Aceștia sunt în număr de 350.000 și organizați pe echipe vor efectua lucrurile cerute prin programe numai în teritoriul comunelor și anume: curățirea șoselelor, a șanțurilor, drumurilor, ameliorarea terenurilor degradate, slăpirea buruienilor, omizilor, curățirea localurilor, construirea de bănci în școală ect. ect. Această lege deci e o operă de binefacere pentru țară și neamul românesc.

■ **O răpire de minoră.** Flăcăul Mihaecea Gavrilă din com. Izvoarele a furat în seara de 5 Apr. a. c. pe minoră Bradu Elisabeta, din cls. VII-a primară unica fiică a fruntașului sătean Bradu I. Pentru descoperirea dispăruților, părintele minorei a sesizat postul de jandarmi și Poliția Aiud intrucât se bănuște că ei ar fi luat calea către București. Redăm acest fapt cu mențiunea că actualul cod penal sancționează aspru astfel de fapte care sfidează morala publică.

■ **Ofensiva silvică în plasa Aiudului.** Cu începerea primăverii, ocolul silvic Aiud de sub conducerea d-lui ing. șef Alexandru Cimoca a început o puternică ofensivă pentru plantarea torenților, terenurilor sterile și a pădurilor tăiate și neregenerate. Până în prezent s'au plantat peste 200 de mii pueți de diferite specii lemnoase. Plantațiile sunt în toiu.

■ **Cinematograf.** Sâmbătă 9, Duminecă 5, 7, 9, Luni la ora 9 cea mai mare operetă a tuturor timpurilor cu *JANKIEPURA*: „Dăruiește-ne noaptea”. Acest film pe toată lumea va vrăji. Cântece minunate, montare superbă. Un adevărat șlager mondial. Prolog: Journal.

■ **Bătae.** Într'una din serile trecute, în piața orașului, individul Deak Fogarasi Ștefan călă de croitor s'a luat la bătae cu alți trei indivizi pe cari i-a lovit până la sânge. Mergând la fața locului gardianul Gușa Petru și somând pe Fogarasi să se legitimeze și să-l urmeze la poliție, acesta s'a opus, a lovit pe gardian și a luat-o la fugă. Cu mare greu a fost prins într'o curte unde se refugiase și de și mai venise încă un gardian într'ajutorul celui dintâi, totuși individul a avut curajul să mai lovească odată pe gardianul Gușa. Dus la poliție, i s'a dresat actele și a fost înaintat parchetului. E de notat că acest îndrăzneț și bătaș individ, mai în anii trecuți a avut îndrăzneala să lovească și pe un plutonier dela comandamentul garnizoanei. Sperăm că de data aceasta îi va trece pofta de bătaie.

SPORTIVE

Duminiță 4 Aprilie a. c. s'a desfășurat al doilea tur al campionatului Districtului Aiud. Timpul rece și ploios a împiedicat în oarecare măsură normala desfășurare a partidelor.

La Aiud.

ASA. — ASSU. 2-2 (0-2). Uiorenii cu o echipă complectă și susținută de o galerie proprie însemnată, care a ținut să-i însoțească la Aiud, n'a putut dispune de echipa ciopârțită și incomplectă a Aiudenilor. Pe un timp în care ploaia n'a încetat nici un moment, partida s'a desfășurat în mod normal. Echipele au luptat cu o însuflețire remarcabilă pentru a-și însuși victoria.

În prima repriză Uiorenii fiind mai norocoși au reușit să înscrie două goluri după o partidă în care erau mai superiori. După pauză, Aiudenii au început să joace mai bine și datorită acestui joc au reușit să egaleze, la un moment dat chiar să pericliteze poarta ASSU.-ului. Rezultatul matchului după cum s'a desfășurat este real. Atacul aiudean condus excelent de Mulea a funcționat bine, dând mult de lucru apărării. Credem că Maxim trebuie trecut la apărare, deoarece obiceiul tuturor grupărilor de a-l supraveghea cu câte trei jucători, îi face a nu mai folosi înaintării. Prin jocul lui tehnic, șutul lui puternic, viteza mare îl îndreptățește a lua locul lui Vlad. Comșa foarte bun, jocul lui viguros impune a fi trecut la centrul Hăfiei, unde îi vedem locul lui adevărat. Restul jucătorilor buni, cu mult suflet și cu sinceră dragoste pentru gruparea noastră ASA.

Nu găsim justificată reîntrirea lui Mărgineanu în echipă, deși această participare a ridicat extrem de mult moralul și vigoarea echipei sale. Noi Aiudenii rămânem recunoscători muncii sale supra omenească pusă pentru ASA., însă nu putem admite ca să-și jertfească și viața. Sănătatea lui în ultimul timp fiind sdruncinată, cerem să se amenajeze și să nu mai facă greșeli de natura celei de Duminiță, intrucât societatea ASA. are nevoie încă de serviciile sale pe care le poate da sub forma de antrenor.

D-l arbitru Drămbăreanu Ion a condus

■ **Serbare școlară.** În ziua de Duminecă 28 Martie a. c. la școala de copii mici No. 3 de sub conducerea D-nei Paula Ursu, s'a aranjat o frumoasă șezătoare cu micuții elevi ai școlii. A fost un frumos program de gimnastică, jocuri și cântece naționale cari au fost conduse de micuța elevă Zica Purceilă. La serbare au participat aproape toți părinții copiilor și un numeros public, cari după terminarea programului au fost invitați în sala de lucru, unde micuții copilași, așezați pe la mesele lor, cu atâta bucurie arătau părinților lucrările ce le executau ei cu mânuțele lor. Pe urmă s'a împărțit în sală cocoși, micuții elevi și eleve, alergau prin sală cu câte o farfurie în mână și serveau pe părinți. A fost o adevărată zi de bucurie atât pentru copii cât și pentru părinți. Toate meritele pentru această bine reușită serbare sunt ale neobositei D-ne Ursu directoarea școlii, care cu atâta paciență și dragoste se ocupă de educația micilor copilași, cari au îndrăjit-o ca pe o adevărată mamă.

■ **Posta gazetei.** Dela sprijinitorii gazetei, cari au subscris sume pentru susținerea ei, am primit următoarele sume: Onac Ion 1000, Dr. Șerban Aurel 1000, Dr. Simion Vulcu prefectul jud. Alba 500, Bucur Ioan protopop 500, Dr. Baltariu Ion 500, Popa Loghin 200, Cicișiu Alexandru 200, Pop Iosif protopop 200, Mesaroș Traian 100 și Țălnariu Iosif 100 Lei.

■ **În abonament.** Căpitan Bontos Vasile 120, Maior Cărlan Vasile 120, Soc. Solvay și ing. Ștef 240, Dr. Vulcu Petru 120, Locot. Dincă Const. 120, Roșian Atanasie 120, Ștefan Incze 120, Adolf Izrael 120, Dr. Gregoriu Gherman 120, Dr. Moldovan Aurel 120, Colonel Dr. Knall Iosif 60, prof. Zettel Iosif 60, Duca Ion 60, prof. Faragó Alfred 60, Căpt. Buzatu Ștefan 60 și Gruța Atanasie 60 Lei.

cu multă pricepere și cu o autoritate fermă, care a impus.

La Turda.

Cimentul — CGA. 2-2 (2-1) După cum prevăzusem, Aiudenii jucând cu mult drag și voință de fier, au reușit să facă cu Turzenii un joc egal la ei acasă. Partida urmărită de un număr important de spectatori, a plăcut mult prin jocul frumos și comportarea excelentă a echipelor. Dl arbitru districtual Bratinca Augustin dela Câmpia, s'a achitat în condițiuni excelente de misiunea avută, fiind felicitat de ambele grupări la terminarea jocului.

La Uioara.

Monopol Tg. Mureș — Solvay 3-2 (2-0). Partida disputată pe frumoasa și cu prea mare atenție îngrijită arenă a lui Solvay, a atras o asistență din cele mai numeroase. Monopolul, o echipă solidă cu elemente bine recutate și cu un joc dūr propriu, Solvay cu tehnica și jocul fin nu a putut să-i reziste.

Matchul a fost condus de D-I Pop Gh. cu multă pricepere, energie și imparțialitate. —

Pișcii Solvay — Solmișorii 3 0 (2-0). Copilașii Solvayilor, echipa favorită a D-lui Ing. Ștefu Romul condusă de Morar cel mic însă excelent, bine pusă la punct cu antrenamentul a dispus ușor de Solmișorii Uiorenii. D-l Kiss Francisc a condus bine.

Programul de Campionat din ziua de 11 Aprilie a. c. se va desfășura după cum urmează:

— *La Aiud:* C. G. A. — Unirea. Echipa Aiudeană, în forma bună în care se găsește nu va avea o sarcină grea în fața Unirei, cu care a terminat 0-1 anul trecut. Conducerea matchului s'a încredințat Dl Lt. Beldean Silviu — *LA UIOARA.* Solvay — A. S. A. Aiudenii însoțiți de prieteni și prietene se deplasează la Uioara cu echipa refăcută și complectă cu toți jucătorii titulari, cari de data aceasta nu vor mai fi reținuți de interese personale, spre a apăra în mod onorabil culorile A.S.A. în fața lui Solvay. Matchul va fi condus de D-l Bratinca Augustin. — *LA TURDA.* Cimentul — A.S.S.U. O partidă deschisă în care nu se poate desemna dinainte câștigătorul, rămânând a se vedea rezultatul la sfârșitul partidei. Lupta bărbătească a celor două echipe rivale va fi dintre cele mai dârze. Arbitrează D-l Valer Deac bine cunoscut prin obiectivitatea sa.

B. E.

■ **Delegatul guvernului Cehoslovac în Aiud.** Sâmbătă a sosit în orașul nostru delegatul guvernului cehoslovac, dl. director general al pivnițelor statului din Ceho-Slovacia Hatzak însoțit de reprezentanții Ministerului de Agricultură din București și Alba-Iulia, pentru a cerceta pivnițele mai mari și gusta vinurile din Aiud și jur. Aceasta în vederea exportului de vin în Cehoslovacia. Delegatul guvernului Cehoslovac și reprezentanții Ministerului de Agricultură împreună cu dl. primar și câțiva proprietari mari de vii au cercetat pivnița Szeidl, Winkler și Dragomir, iar seara au luat masa în restaurantul Szeidl.

■ **Convocare.** Intrucât la 4 Aprilie nu s'a prezentat numărul reglementar de membri, prin prezenta cu onoare convocăm adunarea generală a Comitetului Școlar a liceului „Titu Maiorescu”, pe Duminecă, 11 Aprilie, orele 5 d. m. aducând la cunoștința celor interesați că adunarea generală — conform legii — se va ținea cu oricâți membri se vor prezenta. La ordinea de zi: 1. Bugetul pe exercițiul 1937—38. 2. Eventuale. Aiud, 7 Aprilie 1937.

Secretar: O. Hulea.

Președintele Comitetului Școlar:
Dr. N. Marcu.

DE VÂNZARE 50 buc. răsboaie de mână pentru țesut, se găsesc la Fabrica de țesătorie din Inchisoarea Centrală Aiud. Informațiuni în acest scop se pot căpăta atât la fabrică, cât și la Dl. Romocea în chioscul de ziare și tutungerie din fața Primăriei.

ANGAJĂM mecanici, tâmplari și băieți de 13—15 ani, de naționalitate română. „PHÖNIX”, fabrica de cuțite.

De vânzare loc de casă în apropiere de gară. Informațiuni la restaurantul gării.